

Naturdetektiver på vintern

Vilka spår kan finnas på snötäcket?

Du behöver:

- en enkel spårkarta eller spårbok
- papper och penna
- gärna en kamera
- påsar för att samla ätspår

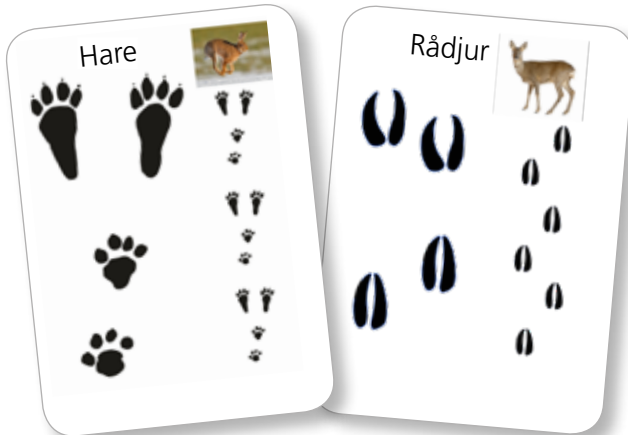
Det handlar om: undersöka spår, tassar, klövar, hovar, simhud, matrester, spillning, spybollar, fjädrar, rugga, näbb

Så här gör du:

1. Utrusta er med spårkarta eller spårbok, papper och penna eller en kamera och lite påsar att samla ätspår i. Ge er sedan ut på spårpromenad i vinterlandskapet.
2. Vilka spår av djur kan ni se? Leta noga tillsammans. Ätspår kan ni samla och plocka med hem. Övriga spår dokumenteras bäst med en digitalkamera eller papper och penna.
3. Gör en utställning om de olika djur ni har sett spår från och sätt upp dem på väggen tillsammans med barnens teckningar och en bild på djuret. Passa på att tillverka spårkartor att ta med nästa gång ni ska gå ut.

Hmm, härspår!
Vart leder
dom?

Spårkartor är bra hjälpmedel för naturdetektiver.
Rita av spåren och fäst en bild av djuret bredvid.

Om det är mindre barn som ska gå på spårpromenad, är det spännande att ta med enkla spårkartor. Dessa kan du göra själv, ett för varje djur. Har ni tur kan ni se många olika slags spår av djur i snön. Här är några exempel:

Fotavtryck i snön visar hur djurets fot ser ut, men även hur djuret förflyttat sig. Åt vilket håll har det rört sig? Kan ni följa spåret en bit på väg? Har djuret tassar, hovar, klövar eller är det kanske en fågel? Har fågeln simhud mellan tårna?

Ätspår på kottar och nötter är lätta att hitta under hassel, gran och tall. Eftersom olika djur använder olika teknik när de äter, går det att se på det som blivit kvar vilket djur som varit framme.

Grenar och kvistar kan också visa ätspår. De grenar som ätits av hjortdjur ser avslitna ut jämfört med grenar avbitna av en hare. Harens vassa framtänder knipsar av grenen med en jämn yta, se bild sid 180.

Skogsmusen är ordentlig och lämnar efter sig en fint avgnagd kotte. Ibland finns en bit av toppen kvar. Kottens fjäll ligger prydligt i en hög strax intill.

Ekorren stöder kotten mot en gren, sliter av fjällen och slänger dem runt omkring. Själva kotten lämnas slarvigt avgnagd och större delen av toppen finns kvar.

Hackspetten hackar och vrider loss kottens fjäll i sin jakt efter fröna. Kotten ser rejält misshandlad ut och sitter ofta fastkilad i en spricka på en trädstubbe.

Tänk på att vara försiktig vid kontakt med spår från fåglar. Fjädrar, spillning, spybollar och ätspår kan innehålla smittämnen. Tvätta alltid händerna när ni varit i kontakt med fjädrar, bajs eller rester av fågelmat.

Spillning är ett finare ord för bajs och det går att hitta lite varstans. En enkel tumregel är att spillning från djur som äter växter består av många små och runda bollar, medan rovdjursbajs mer liknar hund- eller kattbajs. Fåglarnas spillning känner man igen genom att en del av bajset är vitaktigt. Det beror på att både kiss och bajs lämnar fågeln samtidigt. Det vita i spillningen är alltså fågelns kiss. Läs mer om fåglar på sid 165.

Spybollar består av en klump med osmält mat som fåglar stöter upp genom munnen. Fågeln gör sig på så vis av med den del av maten som deras mage inte kan ta hand om. Rovfåglarnas spybollar innehåller alltid skelettdelar från djuret de ätit. Ibland kan det vara svårt att se skillnad på spybollar och bajs.

Fjädrar kan man finna på många platser runt om i naturen. Alla fåglar ruggar en gång om året. Det betyder att de byter sina bleka, utnötta fjädrar till nya, som både isolerar bättre och ger fågeln större flygförmåga. Dessutom behöver fjäderkostymen fräschas upp. En blek fjäderdräkt står lågt i kurs när fågeln ska hitta en partner.

Ätspår i form av fjädrar hittar man när rovdjur har lyckats fånga en fågel. Duvhöken slår sitt byte i luften, och efteråt sätter den sig gärna på marken eller på en stubbe för att äta. Det vanligaste ätspåret efter ett sådant kalas brukar vara en rejäl hög fjädrar. Med hjälp av en bra spårbok kan man

genom att titta närmare på fjädrarna både avgöra vilket djur som varit i farten och vilken fågel den fångat. En räv som tagit en fågel lämnar ofta inga spår efter sig. Råven smyger helst undan till ett gömsle för att äta upp sin fångst.

Med papper och penna i handen kan det vara spännande att gå ut och rita av spår i snön. Skatans spår är lätta att känna igen men det kan även hända att en hare suttit vid en buske och kalasat på skott och knoppar. Eller så har ni haft besök av rådjur i samma ärende. Ibland går det att se om djuret haft bråttom eller om det traskat fram i lugn takt. Jämför olika fotspår med varandra. Kanske kan ni också se på spårets storlek om djuret varit fullvuxet eller en unge som fötts under sommaren?

Skatans fotspår visar ofta märken efter klor. Även en grönskimrande fjäder kan visa att skatan har varit framme.